

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

เรื่อง

แผนปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

โดย

นางสาวพิชชา ใจสมคม

นักศึกษาหลักสูตรนัทยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๗

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง แผนปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

โดย ดร.พิชชา ใจสมคม

อาจารย์ที่ปรึกษา พ.อ. ยิ่งโรจน์ สันติคุณ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย และแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้
ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๒) เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอนุรักษ์
และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ อย่างมี
ประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแผนปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลใน
การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจ

ระเบียบวิธีการศึกษาการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการใช้การ
วิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑) การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร/ผู้เชี่ยวชาญในการ
อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ
ผลการศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เกี่ยวกับอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ
ทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อเป็นกรอบนโยบายนำไปสู่มาตรการทางกฎหมาย และการปฏิบัติของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายต่อไป

๒. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล และความตระหนักรู้ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการทำ SWOT Analysis และ RE SWOT เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล

๓. สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๔. สร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคอาเซียนในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๕. บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐขึ้นใช้บังคับ โดยศึกษากฎหมายต่างประเทศเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๖. มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐมีประสิทธิภาพ

๗. ควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์

คำนำ

การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ จำเป็นต้องอาศัยแนวความคิด ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกัน มา กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือที่ผ่านมาการแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่ง เฉพาะบริเวณที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น แต่ปัจจุบันเมื่อรัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลซึ่งเป็นทรัพย์สินร่วมกันของมวลมนุษยชาติด้วย การกำหนด ยุทธศาสตร์เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจ ของรัฐก็ต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย ดังนั้นจึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทาง ชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ควรเป็นไปในทิศทาง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึง ยุทธศาสตร์ ชาติ ๒๐ ปี เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ ทั้งนี้การศึกษายุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ทำ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมจากกรอบการบริหารจากแนวทางการวิเคราะห์ ๓ แนวคิดหรือ ๓ เทคนิคหลักร่วมกัน ประกอบด้วย ๗S Framework ซึ่งมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ๗ ปัจจัย ประกอบด้วย ๑) กลยุทธ์ ๒) โครงสร้าง ๓) ระบบ ๔) รูปแบบ ๕) บุคคล ๖) ทักษะ และ ๗) ค่านิยมร่วม ร่วมกับการใช้ SWOT Analysis โดยวิเคราะห์ Strength (จุดแข็ง) Weakness (จุดอ่อน) Opportunities (โอกาส) และ Threats (ความเสี่ยง) และ CPEST Analysis ตัวแบบวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของประเทศไทย ประกอบด้วย ๕ ปัจจัยหลัก คือ ลูกค้า (Customer) การเมือง (Political) เศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และเทคโนโลยี (Technological) รวมถึงการศึกษาเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) แนวทางในการดำเนินการ (WAYS) และ มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์ ผ่านรูปแบบการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักโดยการ ประชาคม การระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นเครื่องมือ สำหรับการบูรณาการและการแปลงแผนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและผลักดันให้มีการดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพและก่อประสิทธิผลสูงสุด

ทั้งนี้ขอขอบคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการกอง คณาจารย์และเจ้าหน้าที่
ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา พ.อ.ยิ่งโรจน์
สันติวัฒน์ รวมถึงถึงพี่ ๆ นักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๗ ทุกคน

นางสาวพิชชา ใจสมคม

นักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๗

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
คำนำ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง	
ตารางที่ ๑	๒๖
ตารางที่ ๒ แสดง SWOT analysis แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี.....	๒๙
ตารางที่ ๓ การสรุปผลการวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมภายใน.....	๓๔
ตารางที่ ๔.....	๓๕
ตารางที่ ๕.....	๓๘
ตารางที่ ๖.....	๓๘
ตารางที่ ๗.....	๓๙
ตารางที่ ๘.....	๔๐
ตารางที่ ๙.....	๔๐
ตารางที่ ๑๐ การวิเคราะห์ TOWN MATRIX.....	๔๐
ตารางที่ ๑๑ แสดงประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย และกลยุทธ์.....	๔๗
สารบัญแผนภาพ.....	
ภาพที่ ๑ การประเมินตำแหน่งยุทธศาสตร์.....	๓๓
ภาพที่ ๒ แผนที่ยุทธศาสตร์ชาติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทางทะเล.....	๓๗
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา.....	๓

๑.๔	ระเบียบวิธีการศึกษา.....๔	๔
๑.๕	ข้อจำกัดของการศึกษา.....๔	๔
๑.๖	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....๕	๕
บทที่ ๒	การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์.....	
๒.๑	สถานะแวดล้อมภายนอก.....๖	๖
๒.๒	การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์.....๒๓	๒๓
๒.๓	การประเมินตำแหน่งยุทธศาสตร์.....๓๓	๓๓
บทที่ ๓	แผนขององค์กร.....๓๔	๓๔
๓.๑	ชื่อแผน.....๓๔	๓๔
๓.๒	เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END)๓๔	๓๔
๓.๓	แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)๓๗	๓๗
๓.๔	แนวทางในการดำเนินการ (WAYS)๓๘	๓๘
บทที่ ๔	ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์.....	
	ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำแผนฯ ไปใช้.....๕๐	๕๐
	บรรณานุกรม	
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทะเลเป็นแหล่งรวมทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตซึ่งมีความสำคัญต่อทุกประเทศทั่วโลก และเป็นบริเวณที่ใช้ประโยชน์เป็นมรดกร่วมกันของมวลมนุษยชาติ (common heritage of mankind) การควบคุมดูแลหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลของแต่ละรัฐมีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องความมั่นคงของรัฐ สิ่งที่รัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลบริหารจัดการทรัพยากรคือ กฎหมายซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนนโยบายแห่งรัฐ ที่ผ่านมการบังคับใช้กฎหมายของรัฐทำได้เฉพาะในเขตอำนาจแห่งชาติของรัฐเท่านั้น แต่มีพื้นที่ทางทะเลที่ไม่ได้อยู่ภายใต้เขตอำนาจแห่งชาติ เช่น ทะเลหลวงหรือบริเวณพื้นที่ (บริเวณพื้นที่ : The area) ซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่มีรัฐใดมีเขตอำนาจเหนือบริเวณดังกล่าวและเป็นบริเวณที่มีทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่มวลมนุษยชาติใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพจึงควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ การดำเนินการ และการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อให้ประเทศพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ที่ยั่งยืนซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐดังกล่าวด้วยเพราะหากไม่มีกฎหมายควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ก็จะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งท้ายที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมและมีการรับรองตราสาร International Legally Binding Instrument under the United Nations Convention on the Law of the Sea on the Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity of Areas Beyond Nation Jurisdiction: BBNJ ซึ่งตราสารดังกล่าวเป็นร่างตราสารระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ที่ยั่งยืนซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐได้แก่พื้นที่ทะเลหลวงและเขตพื้นที่ทะเลลึก โดยสนธิสัญญานี้จะครอบคลุมการจัดระเบียบการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นอกอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์จากรัฐที่เข้าไปแสวงประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับ

ประเทศกำลังพัฒนา การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในทะเลหลวง และการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับมาตรการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ในทะเลหลวงกับเขตพื้นที่ท้องทะเลลึก สนธิสัญญานี้จึงเป็นที่คาดหวังของประเทศต่างๆ ว่าจะเป็สนธิสัญญาที่จัดระเบียบพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนรวมของทุกประเทศ ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐจำเป็นต้องบูรณาการความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนแนวทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายจากหลายภาคส่วนร่วมกันเพื่อให้การจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเป็นกรอบนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐซึ่งเป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปีที่รัฐจำเป็นต้องนำแนวคิดและหลักการทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น แนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Principal) หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principal Development) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Development) หลักการก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Pollution Pays Principal Development Principal) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนจัดการมลพิษ มาพิจารณา และจากยุทธศาสตร์ชาติจะนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการมลพิษตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกรอบทั่วไป และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ จำเป็นต้องอาศัยแนวความคิด ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกัน มากำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือที่ผ่านมามีแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเฉพาะบริเวณที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น แต่ปัจจุบันเมื่อรัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลซึ่งเป็นทรัพย์สินร่วมกันของมวลมนุษยชาติด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐก็ต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย ดังนั้นจึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า แนวความคิดที่เป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

ควรเป็นไปในทิศทาง การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงแนวความคิด ยุทธศาสตร์ชาติ แผนนโยบาย มาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงการพัฒนาแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย และแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๒) เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเสนอแนะหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

๑.๓.๑) ขอบเขตพื้นที่

งานวิจัยนี้ศึกษาการพัฒนาแนวความคิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐของประเทศไทย

๑.๓.๒) ขอบเขตด้านประชากร

เนื่องจากงานวิจัยนี้เสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐของประเทศไทย เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแนวความคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐของประเทศไทย

๑.๓.๓) ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) การวิจัยนี้เน้นการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย และแนวความคิดด้านการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเท่านั้น

๒) การวิเคราะห์ ยุทธศาสตร์ นโยบาย แนวความคิด มาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ให้มีประสิทธิภาพต้องมีหลักการสำคัญอย่างไร

๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑.๔.๑) การรวบรวมข้อมูล

๑) ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร/ผู้เชี่ยวชาญในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา

การเข้าถึงข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑) ได้ทราบถึงแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย และแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องมีหลักการสำคัญอย่างไร

๑.๖.๒) ได้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐของประเทศไทยว่ามีประสิทธิภาพยั่งยืนหรือไม่

๑.๖.๓) ได้ทราบแนวทางการพัฒนาแนวความคิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนให้กับรัฐ

บทที่ ๒

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์

๒.๑ สถานะแวดล้อมภายนอก

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมภายนอกเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มแรงผลักดันในด้านต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐซึ่งเป็นความมั่นคงทางทะเลของประเทศ และการขับเคลื่อนประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ของประเทศไทย มีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป¹

๒.๑.๑ แนวโน้มสถานการณ์ด้านความมั่นคงระดับโลกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ

การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ รูปแบบการอนุรักษ์ที่เราคุ้นเคยกันดี คือ เขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ประเภทอื่น ๆ ตามพันธกรณีของอนุสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศ อาทิ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) พื้นที่มรดกโลก (world heritage site) พื้นที่เครือข่ายนกอพยพ (flyway network site) และเขตสงวนชีวมณฑล (biosphere reserve) เป็นต้น ในขณะที่เราใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ เราก็เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้วยเช่นกัน ทั้งจำนวนและปริมาณพืชและสัตว์ หรือพื้นที่ป่าไม้ ป่าอนุรักษ์ ให้เสื่อมสภาพหรือลดลงอย่างรวดเร็ว การอนุรักษ์ทั้งในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นแนวทางสากลที่จะช่วยลดการสูญเสียพันธุ์นี้ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้การอนุรักษ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จะดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในทุกระดับ ทั้งประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและ

¹ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ,ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ,เอกสารประเมินยุทธศาสตร์ Thailand Strategic Outlook มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่มีแนวโน้มกระทบต่อประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐, พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ ๒๕๖๕

ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ บนพื้นฐานของความรู้เข้าใจ ความตระหนัก และด้านการดำเนินการตามกลไก กลยุทธ์ในการอนุรักษ์เพื่อเป้าหมายในการรักษาไว้ซึ่งชนิดพันธุ์พืช

การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐในสถานการณ์ของโลกนั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nation) และภาคี 100 ประเทศทั่วโลกบรรลุข้อตกลงสนธิสัญญาคุ้มครอง "ทะเลหลวง" International Legally Binding Instrument under the United Nations Convention on the Law of the Sea on the Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity of Areas Beyond Nation Jurisdiction: BBNJ ซึ่งตราสารดังกล่าวเป็นร่างตราสารระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้อย่างยั่งยืนซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐได้แก่พื้นที่ทะเลหลวงและเขตพื้นที่ทะเลลึก ซึ่งจะมีผลผูกพันทางกฎหมาย ในการปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลภายหลังที่มีการเจรจาดำเนินการดังกล่าวมากกว่า ๑๕ ปี ภายใต้ข้อตกลงสนธิสัญญา BBNJ จะมีการจำกัดเส้นทางเดินเรือ การทำประมง และกิจกรรมการสำรวจทางทะเล ในทะเลหลวง ขณะที่ นายอันโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการยูเอ็น ระบุว่า ข้อตกลงดังกล่าว เป็นชัยชนะของการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือพหุภาคี และความพยายามระดับโลก ในการต่อต้านการทำลายมหาสมุทร และยังเป็นการทำเพื่อคนรุ่นต่อไป ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในบริเวณนอกเขตอำนาจรัฐซึ่งแตกต่างจากเดิมที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตอำนาจรัฐเท่านั้นแต่ปัจจุบันได้ขยายการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลไปในบริเวณที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐด้วย

นอกจากนี้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน Sustainable Development Goals : SDG ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของประชาชนและโลกในปัจจุบันและอนาคต และเนื่องจากมหาสมุทรและทะเลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก ไม่ว่าจะเป็นวัฏจักรฝน น้ำดื่ม ภูมิอากาศ ชายฝั่ง รวมถึงแหล่งอาหารและกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับมหาสมุทรและทะเล ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรในมหาสมุทรและทะเลจึงมีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับมิติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม กฎระเบียบและกฎหมายระหว่างประเทศ ในส่วนของประเทศไทยมีพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของอาณาเขตทางบก ครอบคลุม ๒๓ จังหวัด ทรัพยากรทางทะเลเหล่านี้ได้สร้างประโยชน์มหาศาลในการหล่อเลี้ยงชีวิต และยังเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่งไรก็ดี ปัญหาท้องทะเลไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง

ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลพิษทางทะเล ปรากฏการณ์ทะเลกรด (Ocean Acidification) การกัดเซาะชายฝั่ง ปริมาณสัตว์ทะเลลดลง รวมถึงด้านการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และการควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) Fishing) และการทำประมงพื้นบ้าน จากความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับมหาสมุทรและท้องทะเล จึงเป็นที่มาของการดำเนินการภายใต้ SDG ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประเทศไทยได้บูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทรัพยากรท้องทะเลไทยฟื้นฟูกลับสู่ความสมบูรณ์ รวมถึงปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกมิติด้านการพัฒนา เพื่อสร้างความยั่งยืนของท้องทะเลไทยให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่สำคัญกับโลกในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้สังคมโลกได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีอันเจริญก้าวหน้าได้เชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันทำให้โลกมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ความเป็นไปทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่างๆ ได้ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของระบบทุนนิยมที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจการแข่งขันการแบ่งผลประโยชน์ในทรัพยากรทางทะเลในสถานการณ์โลก นอกจากเชื่อมโยงกันแล้ว ยังทำให้มีการเกิดขึ้นของประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย รัสเซีย บราซิล เกาหลีใต้ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป กลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้นระบบโลกในปัจจุบันจึงเป็นขั้วระบบหลายอำนาจ (Multi – Polar System) ที่ประเทศที่มีศักยภาพต่างก็แข่งขันถ่วงดุล และร่วมมือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ โลกยุคโลกาภิวัตน์ยังส่งผลให้รูปแบบของภัยคุกคามได้เปลี่ยนแปลงไปภัยคุกคามอันเกิดจากรัฐ กำลังทหาร หรือการเกิดสงครามขนาดใหญ่มีแนวโน้มลดลง ขณะที่การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร นอกจากทำให้รัฐต่างๆ มีศักยภาพลดลงในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงแล้ว ยังทำให้เกิดภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ขึ้น ซึ่งครอบคลุมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ที่เป็นภัยคุกคามที่มีลักษณะข้ามชาติและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ เช่น การก่อการร้าย การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์การลักลอบขนส่งอาวุธ โจรสลัด ภัยต่อการเดินเรือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก ความมั่นคงทางด้านอาหาร ความมั่นคงทางพลังงานซึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกและของแต่ละประเทศอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศได้อีกด้วย ภัยคุกคามรูปแบบใหม่จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายและต้องอาศัยการบริหารจัดการของภาครัฐที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความ

มั่นคงในระดับโลกพบว่า ภัยคุกคามความมั่นคงที่สำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง มีผลต่อแนวทางการบริหารจัดการของรัฐ และจะมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นในอนาคตก็คือ

๑) การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม กลุ่มก่อการร้ายจะยังคงเป็นตัวแสดง (Actors) ที่สำคัญในเวทีการเมืองระดับโลก ท่ามกลางสถานการณ์ของโลกที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วของอาวุธทำลายล้างสูงและการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอาวุธ จึงทำให้ภัยคุกคามอันเกิดจากความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมีความเข้มข้น รุนแรง และรวดเร็วมากขึ้นด้วยเหตุนี้ เมื่อผนวกกับลักษณะของการบริหารจัดการความมั่นคงทางทะเลที่มีความยากลำบากในการควบคุมแล้ว ทะเลจึงเป็นได้ทั้งแหล่งช่องสุ่มของบรรดาเหล่าผู้ก่อการร้าย เป็นทั้งเส้นทางเดินเรือเส้นทางขนส่งอาวุธและเป้าหมายในการปฏิบัติการ ทั้งการที่ไม่สามารถระบุรูปแบบของภัยคุกคามของการก่อการร้ายที่ชัดเจนได้ว่าจะใช้อาวุธประเภทใด เวลาและสถานที่ใดในการปฏิบัติการ นอกจากนี้กระแสโลกาภิวัตน์จะมีส่วนสนับสนุนสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติเป็นภัยคุกคามหลักที่กระทบต่อความมั่นคงของโลกในปัจจุบัน ๒) ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก กระแสโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในแบบทุนนิยมที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลักทำให้ธรรมชาติในสถานะที่เป็นทรัพยากรถูกนำมาใช้อย่างมากขาดความรับผิดชอบ และไร้การควบคุม จนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก (Climate Change) ที่ส่งผลกระทบ ต่อระบบนิเวศในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก และที่สำคัญปัญหาสิ่งแวดล้อมยังส่งผลกระทบต่อชีวิตของมนุษย์ในทุกด้านอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นผิวโลก ความมั่นคงทางพลังงาน ความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งยังกระทบต่อภาคสังคม เช่น ปัญหาความยากจนการอพยพย้ายถิ่น และการแย่งชิงทรัพยากร และ ๓) ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของประชากรโลกการแสวงหากำไรสูงสุดของระบบทุนนิยม และปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจมีความเข้มข้นมากขึ้น เช่น ความขัดแย้งจากการแย่งชิงตลาดและทรัพยากร ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่สำคัญปัญหาจากความขัดแย้งทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศและการเกิดขึ้นของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ ได้และยังส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนต่างๆภายในแต่ละประเทศมีความรุนแรงยิ่งขึ้นอีกด้วย

๒.๑.๒ แนวโน้มสถานการณ์ด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก มีอาณาเขตติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิกมหาสมุทรอินเดีย และช่องแคบมะละกา จึงนับได้ว่าประเทศไทยตั้งอยู่บนจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญใน ๒ แง่มุม กล่าวคือ

๑) เป็นแหล่งทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และ

๒) เป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้มหาอำนาจต่างๆ จึงมุ่งที่จะรักษาและแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว ดุลยภาพและพลวัตด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกจึงขึ้นอยู่กับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคกับประเทศมหาอำนาจเป็นสำคัญในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกมีเส้นทางยุทธศาสตร์ด้านการขนส่งทางทะเลที่สำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่

๑) ช่องแคบฮอร์มุซ เป็นเส้นทางผ่านเข้าออกช่องทางเดียวของรัฐในตะวันออกกลางที่ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออกความตึงเครียดใดๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณช่องแคบดังกล่าวจึงสร้างความอ่อนไหวต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของโลกอย่างมาก

๒) ช่องแคบมะละกา เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าและพลังงานของหลายประเทศในทวีปเอเชียรวมทั้งประเทศไทยมหาอำนาจต่างๆ รวมทั้งประเทศชายฝั่งช่องแคบจึงให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ดังกล่าว

๓) ทะเลจีนใต้มีความสำคัญต่อประเทศเอเชียตะวันออกและสหรัฐอเมริกาอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรและเส้นทางขนส่งพลังงานจากตะวันออกกลางไปจีน ญี่ปุ่น และภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา ทะเลจีนใต้จึงเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันและความขัดแย้งระหว่าง ๒ มหาอำนาจคือ จีน และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้การอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีและพาราเซลซึ่งเป็นแหล่งสำรองน้ำมัน ยังเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศจีนเวียดนาม ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย และได้หวันอีกด้วย

ในส่วนบทบาทของมหาอำนาจ สหรัฐอเมริกายังคงให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในฐานะที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ขณะที่จีนมุ่งสร้างศักยภาพและเพิ่มบทบาทด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคให้มีเสถียรภาพและเป็นประโยชน์ต่อจีนมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งกระชับความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก กลุ่มประเทศตะวันออกกลางและแอฟริกา ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับพหุภาคี ปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนสนใจภูมิภาคนี้เป็นอย่างมาก คือ การที่จีนต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตและพลังงานผ่านน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และช่องแคบมะละกา ทั้งนี้ เศรษฐกิจของจีนต้องพึ่งพาน้ำมันจากต่างประเทศเกือบทั้งหมด โดยร้อยละ ๘๐ ของน้ำมันที่ถูกบริโภคในจีนขนส่งผ่านมหาสมุทรอินเดีย ส่งผลให้จีนมุ่งสู่มหาสมุทรอินเดียในทุกทางเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่เส้นทางขนส่งสินค้าและพลังงานของตน

แข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ยังต้องคำนึงถึงบทบาทของอีก ๒ ประเทศที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพันธมิตรใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มบทบาทของตนเองในเวทีการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกมากขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสำคัญต่อ

ญี่ปุ่นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง เป็นแหล่งทรัพยากร แหล่งลงทุนฐานการผลิต และตลาดที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันอิทธิพลของจีนได้แผ่ขยายลงมาในภูมิภาคนี้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทำให้ญี่ปุ่นต้องแข่งขันอิทธิพลทางเศรษฐกิจและความมั่นคงกับจีนในภูมิภาคนี้มากขึ้น เช่นเดียวกับประเทศอินเดียยังคงให้ความสำคัญกับนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์ กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดียใช้นโยบายมุ่งตะวันออก (Look East) เพื่อโดดเดี่ยวปากีสถานและถ่วงดุลอำนาจกับจีน โดยมองว่าการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคนี้เป็นการคุกคามอินเดียทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากนี้ อินเดียยังมีนโยบายเร่งความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่นๆ โดยไม่เลือกฝ่าย เพื่อเสริมสร้างระบบหลายขั้วอำนาจขึ้นในโลกและเป็นการแสดงอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดีย และอินเดียจะยังคงใช้นโยบายมุ่งตะวันออกต่อไปซึ่งให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทะเลเชิงรุกและเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพเรืออีกด้วย

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของอาเซียนความมั่นคงทางทะเลจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในกรอบความร่วมมือของอาเซียนภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และได้มีการกำหนดแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political -Security Community Blueprint) ปัจจุบันมีการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลในอาเซียนดำเนินการผ่านกรอบและกลไกต่างๆ เช่น การประชุมหารืออาเซียนว่าด้วยประเด็นทางทะเล(ASEAN Maritime Forum -AMF) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting -ADMM) เป็นต้น ทั้งนี้ในระยะ สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของอาเซียนที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่

๑) การอ้างสิทธิ์และแย่งชิงผลประโยชน์ในพื้นที่ทางทะเล

๒) ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และการขาดความไว้วางใจกันของประเทศในภูมิภาค อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างกำลังทางเรือของแต่ละประเทศ

๓) ความปลอดภัยทางทะเลของอาเซียน โดยเฉพาะจากการก่อเหตุของโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอาเซียนอาจทำให้กลุ่มโจรสลัดเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณอื่นที่มีการเฝ้าระวังไม่เข้มงวด

๔) การก่อการร้ายทางทะเล ขีดความสามารถของกลุ่มก่อการร้ายที่พัฒนาขึ้นและมีการเชื่อมโยงกัน อาจทำให้เสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่จะถูกโจมตี

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถประเมินได้ ดังนี้

๑) สาธารณรัฐอินโดนีเซียแบ่งภารกิจเป็น ๒ ด้านคือ ด้านการป้องกัน และด้านการปราบปราม มีเป้าหมายสำคัญในการกำจัดความรุนแรงและการกระทำผิดทางทะเล ให้ความสำคัญปลอดภัยและความช่วยเหลือในการเดินเรือการดูแลอาณาเขตทางทะเล การปกป้องคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล การต่อต้านและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายฝั่งและผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยงในภูมิภาค และการฝึกและตรวจการณ์ร่วมกัน

๒) สาธารณรัฐสิงคโปร์ แบ่งภารกิจออกเป็น ๓ ด้าน คือ การติดตามภัยคุกคาม การป้องปราม และการตอบโต้ซึ่งยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลจะมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพเรือให้ทันสมัยและสร้างความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาครวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน

๓) ประเทศมาเลเซีย มีเป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ทั้งด้านการผลิตอาวุธ การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพให้มีความสมดุลในทุกมิติ เช่น การคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การถ่วงดุลอำนาจทางทหาร

๔) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ยังคงดำเนินยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญในการรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนและเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งรวมถึงทะเลจีนใต้การคุ้มครองทรัพยากรทางทะเล การรักษาความปลอดภัยและป้องกันภัยคุกคาม การปราบปรามอาชญากรรมทางทะเล

๕) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลโดยมุ่งเน้นการพัฒนากองเรือให้ทันสมัยทั้งในเชิงป้องกันและเชิงรุกการต่อเรือได้เองภายในประเทศ การสร้างดุลอำนาจทางทะเลกับประเทศมหาอำนาจการใช้แนวทางกฎหมายระหว่างประเทศหรือการเจรจาทวิภาคีเพื่อระงับปัญหาพิพาททางทะเล และการร่วมมือกับประเทศอาเซียนในการแก้ปัญหาทางทะเล

๖) บรูไนดารุสซาลาม บรูไนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพให้ทันสมัยเพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่างๆเนื่องจากมีทรัพยากรน้ำมันบริเวณชายฝั่งทะเลอาณาเขต รวมทั้งทรัพยากรประมง มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านความมั่นคงทางทะเล ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับภัยคุกคามทางทะเลและจัดตั้งกองกำลังเฉพาะกิจ (Special Force) ซึ่งเป็นชุดปฏิบัติการระหว่างเจ้าหน้าที่กองทัพเรือและกองทัพอากาศบรูไนไว้ปกป้องน่านน้ำ

๗) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาให้ความสำคัญกับการพัฒนากองทัพเรือให้ทันสมัย ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในการต่อเรือไว้ใช้ภายในประเทศควบคู่กับการรับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งประกอบด้วยแหล่งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแหล่งประมง นอกจากนี้กองทัพเรือเมียนมายังปรับปรุงโครงสร้างการส่งกำลังบำรุงทางทะเล ด้วยการปรับปรุงสถานีทหารเรือตามเกาะต่างๆ ซึ่งปัจจุบันกองทัพเรือเมียนมายังคงพัฒนาขีดความสามารถอย่างต่อเนื่อง

๘) ราชอาณาจักรกัมพูชายุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของกัมพูชาเป็นไปในเชิงป้องกัน โดยมุ่งเน้นการจัดการประเด็นข้อพิพาททั้งทางบกและทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งคณะกรรมการความมั่นคงทางทะเลแห่งชาติ (National Committee on Maritime Security - NCMS) มีภารกิจหลักคือส่งเสริมอำนาจอธิปไตยทางทะเลและบังคับกฎหมายทางทะเล โดยมีหลักการทำงานคือ การรักษาความมั่นคงทางทะเล การปกป้องผลประโยชน์ในน่านน้ำของประเทศการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเลและการตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในน่านน้ำ

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านแนวโน้มในอนาคตอันใกล้ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะรวมตัวกันใกล้ชิดมากขึ้น และจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งทางการเมืองและความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามประเทศต่างๆยังคงมีความขัดแย้งในหลายด้าน รวมทั้งประเทศไทยประเทศเพื่อนบ้าน โดยสถานการณ์ความขัดแย้งที่สำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

- ๑) ด้านเมียนมา ยังมีปัญหาเส้นเขตแดนทางทะเลที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ รวมไปถึงทะเลยังเป็นเส้นทางในการลักลอบขนส่งยาเสพติดและการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอีกด้วย และในปัจจุบันเมียนมาได้ควบคุมการประมงมากขึ้นส่งผลให้เรือประมงต่างชาติไม่สามารถลักลอบเข้าไปทำการประมงในเขตเมียนมาได้เหมือนในอดีต
- ๒) ด้านมาเลเซีย ปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยและมาเลเซียคลี่คลายมากขึ้นหลังจากมีการตกลงให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเป็นเขตพัฒนาร่วม
- ๓) ด้านกัมพูชา ความขัดแย้งเรื่องพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลจะมีแนวโน้มเข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวเป็นบริเวณที่คาดว่าจะมีทรัพยากรทางพลังงานที่อุดมสมบูรณ์

- ๔) ด้านเวียดนาม เวียดนามอนุญาตให้เรือประมงไทยเข้าไปทำประมงในลักษณะการเช่าเรือเข้าไปทำการประมงแต่ยังคงมีการลักลอบเข้าไปทำประมงโดยไม่ถูกต้องอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าเรือประมงของเวียดนามรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ทางทะเลของไทยจำนวนมาก และ
- ๕) ด้านอินโดนีเซีย อินโดนีเซียประกาศห้ามเรือประมงต่างชาติเข้าไปทำการประมงในน่านน้ำอินโดนีเซียโดยเด็ดขาด ยกเว้นเรือประมงที่จดทะเบียนกับบริษัทของอินโดนีเซียหรือร่วมทุนกับอินโดนีเซียเท่านั้น

๒.๑.๓ แนวโน้มสถานการณ์ด้านความมั่นคงของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนเพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
๒. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
๓. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
๔. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
๕. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยมีเป้าหมาย
 - (๑) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล
 - (๒) พื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบ ทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์

- (๑) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว
- (๒) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล
- (๓) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
- (๔) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศมุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง
- (๕) พัฒนาความมั่นคงด้านน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- (๖) ยกกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๖. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ นอกเหนือจากยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ประเทศไทยยังมีวิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

๑. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

๒) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม

๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ โดยศึกษา

ความหลากหลายทางชีวภาพ

๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดย

ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มีสถานะเป็นแผนระดับที่ ๒ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และใช้เป็นกรอบสำหรับการจัดทำแผนระดับที่ ๓ เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้โดยพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มีผลบังคับใช้ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ ส่งผลให้กรอบระยะเวลา ๕ ปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ เริ่มต้น ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ซึ่งเป็นระยะ ๕ ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ อยู่บนความตั้งใจที่จะให้แผนมีจุดเน้นและเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมสามารถบ่งบอกทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนที่ประเทศควรมุ่งไปในระยะ ๕ ปีถัดไป โดยเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ทั้งสถานะของทุนในมิติต่าง ๆ บทเรียนของการพัฒนาที่ผ่านมา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยและเงื่อนไขที่จะมีอิทธิพลต่อองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวางตั้งแต่ในขั้นตอนการกำหนดกรอบทิศทางของแผนไปจนถึงการยกร่างแผนนอกจากนี้ การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ยังอยู่ในช่วงเวลาที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลายประการที่เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร แต่ยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ยังเป็นช่วงเวลาที่แนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นการเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความ

ท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด ๔ ประการ ดังนี้

๑. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้มีความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนรวมถึงการบริหารจัดการองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๓ ระดับ ประกอบด้วย

๑) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

๒) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนพื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และ

๓) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๓. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

๔. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ที่ผ่านมาประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน และมีความก้าวหน้าในการจัดทำคู่มือการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเลซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของการจัดการที่มีระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง (Ecosystem-based management) และการวางแผนพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง (Coastal and Marine Spatial Planning: CMSP) เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ทะเลและชายฝั่งให้ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และได้ดำเนินการร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) Fishing) จนสามารถปลดใบเหลืองที่คณะกรรมการยุโรปประเมินว่าประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมือตามกฎระเบียบ IUU ได้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑ โดยประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ทั้งในด้านการต่อต้านการทำประมง IUU และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อาทิ การผลักดันการจัดตั้งเครือข่ายอาเซียนเพื่อต่อต้านการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (ASEAN Network for Combating Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: AN-IUU) นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยด้านทะเลอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยีทางทะเลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมกว่า ๒๓๐ ล้านบาท ระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย มีความท้าทายสำคัญในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในการป้องกันและลดมลพิษทางทะเล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนและต้องแก้ไข

ปัญหาตั้งแต่ต้นทางด้วยการบริหารจัดการชายฝั่งและมลพิษที่มีต้นกำเนิดบนแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปริมาณขยะทะเล และปรากฏการณ์ยูโทรฟิเคชันซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสัตว์ทะเลและความสมดุลของระบบนิเวศทางทะเล จากผลการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index: OHI) ในปี 2562 ประเทศไทยได้ ๖๖ คะแนน จาก ๑๐๐ คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกซึ่งอยู่ที่ ๗๑ คะแนน และถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๑๓๐ จาก ๒๒๑ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zones: EEZs) โดยมีตัวชี้วัดที่ต้องเฝ้าระวังเนื่องจากมีคะแนนค่อนข้างต่ำ ได้แก่ การเป็นแหล่งอาหาร (Food Provision) ๑๗ คะแนน และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ (Natural Products) ๔๔ คะแนน โดยทั้งสองตัวชี้วัดมีความเกี่ยวข้องกับปริมาณการจับปลาที่สอดคล้องกับผลผลิตการประมงสูงสุดที่ยั่งยืน (Maximum sustainable yield: MSY) ตามคุณลักษณะทางชีววิทยาของสัตว์น้ำ และการวัดศักยภาพในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเลที่ไม่ใช่อาหาร ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องทะเลไทยที่ต้องเร่งจัดการให้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ และข้อมูลจาก UN Global SDG Database ประเมินว่าปริมาณขยะทะเลของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากประมาณ ๔๔๗,๙๔๖ ชิ้นต่อตารางกิโลเมตร ในปี ๒๕๕๙ เป็น ๘๐๔,๗๒๗ ชิ้นต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2561 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๗๙.๖๕ และมีความเข้มข้นของคลอโรฟิลล์-เอที่ผิดปกติจากการสำรวจระยะไกล (Chlorophyll-a anomaly, remote sensing) อยู่ในระดับที่สูง โดยอยู่ที่ร้อยละ ๑.๓๖ ในปี ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๕๗ ในปี ๒๕๖๑ ซึ่งข้อมูลคลอโรฟิลล์-เอดังกล่าวช่วยบ่งชี้สถานการณ์การเกิดปรากฏการณ์ยูโทรฟิเคชัน

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องเร่งรัดการดำเนินการด้านการอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งเพื่อคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการประกาศพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองที่ครอบคลุมพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง รวมเป็นพื้นที่ ๑๕,๓๓๖ ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๗๔ ของพื้นที่ทางทะเลทั้งหมดของประเทศ แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๖๓

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในทางทะเลในบริเวณที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐ

ประเทศไทยมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ หากมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป ทั้งในมิติด้านการผลิตและการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดของเสียและมลพิษในระดับที่เกินกว่าความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในพื้นที่ จนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศเสื่อมโทรมลงนั้น อาจส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะยาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยการมุ่งพัฒนาทางเศรษฐกิจในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่าเป็น

การพัฒนาที่เน้นผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจจนขาดการคำนึงถึงความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและขีดความสามารถของระบบนิเวศที่เพียงพอ และประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าและบริการยังอยู่ในระดับต่ำ มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าที่ควร จึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติของไทยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากของเสียและมลพิษทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดความสำเร็จที่สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ของการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติการประเมินสถานการณ์ของทุนทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ พบว่า ทรัพยากรป่าไม้ของไทยมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้อยู่ในช่วงประมาณร้อยละ ๓๑-๓๓ ของพื้นที่ทั้งหมดจากการปลูกป่าไม้ทดแทนได้ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่สูญเสียไปในแต่ละปี แต่ยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ เมื่อพิจารณาแนวโน้มในระยะยาวพบว่าในอดีตการบุกรุกทำลายป่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ไทย

ทรัพยากรน้ำ ประเทศไทยมีการพัฒนาแหล่งน้ำ ดันทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและการอุปโภคบริโภคของภาคครัวเรือน ส่งผลให้มีปริมาณการใช้น้ำเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และปัจจัยตามธรรมชาติ รวมถึงความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี ทำให้มีปริมาณน้ำที่เก็บกักได้ลดลง ส่งผลให้ปัญหาภัยแล้งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีมีแนวโน้มที่จะรุนแรงยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาน้ำท่วมอย่างสม่ำเสมอในระยะที่ผ่านมาจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบจะมีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงเมื่อผนวกกับภาวะการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงมากขึ้น จะยิ่งส่งผลให้ปัญหาน้ำท่วมเป็นความท้าทายที่สำคัญอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อย่างไรก็ดี ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีแนวโน้มที่จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการน้ำและสร้างโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ อาทิ การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ช่วยประหยัดน้ำ การใช้เทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในการบริหารจัดการน้ำสูญเสียในระบบส่งน้ำ รวมทั้งการคาดการณ์สถานการณ์น้ำให้มีความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้นในขณะที่ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการรักษาสมดุลของความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำและการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านการคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ทำประมง พบว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๒๓ จังหวัด รวมประมาณ ๓,๑๕๑ ตารางกิโลเมตร อยู่ภายใต้ความเสี่ยงจากภัยคุกคามทั้งทางธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งการรุกรานพื้นที่ป่าชายเลน การปล่อยของเสียลงสู่ทะเลที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษ สิ่งปฏิกูล และขยะพลาสติก รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ภาวะโลกร้อนกำลังเป็นภัยต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญ โดยส่งผลให้แนว

ปะการังเสียหายตามธรรมชาติ และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทวีความรุนแรงขึ้นในหลายพื้นที่เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ของทุนทางสิ่งแวดล้อมของไทย พบว่า การจัดการของเสีย เป็นความท้าทายสำคัญของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ จากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณขยะในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยปริมาณขยะระหว่างปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒ ต่อปี แม้จะมีระบบการกำจัดขยะที่ถูกวิธีและมีการนำขยะกลับไปหมุนเวียนใช้ใหม่ก็ตาม โดยในปี ๒๕๖๓ มีขยะที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เพียงร้อยละ ๖๙ ซึ่งยังคงต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๖๕ ส่งผลให้มีปริมาณขยะตกค้างจำนวนมากที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำสิ่งมีชีวิตในน้ำ ตลอดจนแหล่งน้ำผิวดินและทะเลในที่สุด ทั้งนี้ สาเหตุของขยะตกค้างมาจากศักยภาพของระบบจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับการขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จึงทำให้ไม่สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ซ้ำได้อย่างเต็มรูปแบบ

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมี ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ที่ส่วนใหญ่มาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ อาทิ การเผาขยะหรือวัสดุการเกษตรในที่โล่ง ไอเสียจากรถยนต์ การเผาไหม้จากเครื่องยนต์ดีเซล การปล่อยก๊าซเสียในภาคอุตสาหกรรม รวมถึงภัยธรรมชาติอย่างไฟป่า เป็นมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นและมีปริมาณเกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมและเมืองใหญ่ที่มีประชากรและการจราจรหนาแน่น และปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดระยอง ที่ยังคงพบปัญหามลพิษทางอากาศจากการมีค่าเฉลี่ยสารเบนซินในพื้นที่ในระดับสูงเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดมาโดยตลอด นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา

สำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ คือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจก นั้น ประเทศไทยได้ประกาศเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายหลังปี ๒๕๖๓ ที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ ๒๐-๒๕ เมื่อเทียบกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปี ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) หรือคิดเป็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไม่เกิน ๔๔๔ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ซึ่งนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา แม้แนวโน้มปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด แต่ประเทศไทยมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าประมาณการในปริมาณก๊าซเรือนกระจกปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๑ ไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าปริมาณปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ ๑๖ ซึ่งประสบความสำเร็จเหนือเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำหนดให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำกว่าปริมาณปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ ๗ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พบว่าสัดส่วนของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มากที่สุดถึงร้อยละ ๗๔ มาจากการใช้พลังงาน ซึ่งมาจากการผลิตไฟฟ้าร้อยละ ๔๒ การคมนาคมขนส่งร้อยละ ๒๓ ภาคอุตสาหกรรมและการก่อสร้างร้อยละ ๒๐ ดังนั้น การผลิตไฟฟ้าและการคมนาคมขนส่งจะมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากต่อการควบคุมปริมาณก๊าซ

เรือนกระจกของไทย พร้อมกับการพัฒนาความสามารถในการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกของภาคป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งมีปริมาณการดูดกลับก๊าซเรือนกระจก ๙๑.๑๓ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี

อย่างไรก็ดี เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทยภายในปี ๒๕๙๓ (ค.ศ. ๒๐๕๐) และบรรลุตามเจตจำนงในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในปี ๒๖๐๘ (ค.ศ. ๒๐๖๕) ตามถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรีต่อที่ประชุมสมัชชารัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ ๒๖ ประเทศไทยอาจต้องพิจารณาเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่มีความท้าทายยิ่งขึ้น พร้อมทั้งวางยุทธศาสตร์ระยะยาวเพื่อให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงถึงร้อยละ ๔๐ หรือคิดเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่จะปล่อยได้ ๒๒๒ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าในปี ๒๕๗๓ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับค่าเป้าหมายย่อย รวมถึงแผนดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะกลางเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ แนวโน้มของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสความตระหนักต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจะส่งเสริมให้เกิดอุปสงค์ต่อพลังงานสะอาดเพิ่มขึ้นอันจะนำมาซึ่งโอกาสที่สำคัญในการลดก๊าซเรือนกระจกในระยะต่อไปของไทย โดยที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การใช้พลังงานหมุนเวียนและไฟฟ้าอย่างเพียงพอเหมาะสมดังนั้น แนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะต่อไปคือการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างจากการเน้นผลทางเศรษฐกิจระยะสั้นไปสู่การเจริญเติบโตที่ยั่งยืนซึ่งการพัฒนาประเทศในอนาคตจะไม่สามารถแยกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมออกจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้อีกต่อไป จึงต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนในการมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อลดการใช้วัตถุดิบและลดของเสียจากกระบวนการผลิต เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำลายความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลเพื่อส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไปในระยะยาว โดยการส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศอย่างเป็น รูปธรรม โดยใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

และสังคมไทย บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดของทุกภาคส่วน โดยอาศัยกลไกและมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดการลงทุนสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งผลักดันให้ภาคการผลิตปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจตามแนวทางทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและได้รับประโยชน์จากเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนากลไกสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับพฤติกรรมทาง

เศรษฐกิจและการดำรงชีพอย่างยั่งยืนนอกจากนี้การมีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ประชากรจำนวนมากพึ่งพิงการดำรงชีพจากภาคการเกษตร ประเทศไทยจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งยังต้องเผชิญความท้าทายจากผลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและกายภาพที่ก่อให้เกิดการทำลายสมดุลของสิ่งแวดล้อม พร้อมกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เขตเศรษฐกิจซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่จะทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยคุกคามจากภัยพิบัติทางธรรมชาติยังมีแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต อาจนำมาซึ่งความสูญเสียและผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมหาศาล เป็นความเสี่ยงของการบริหารจัดการที่ไทยยังมีขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานการณ์วิกฤติไม่เพียงพอ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขด้วยการจัดการปัญหาที่ต้นเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยส่งเสริมการใช้มาตรการเชิงป้องกันก่อนเกิดภัยในพื้นที่สำคัญ อาทิ การบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยประกอบการวางผังเมืองส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การให้ความรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชนในการรับมือกับภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางธรรมชาติร่วมกัน

๒.๒ สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

สถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มที่สำคัญและสัมพันธ์กันคือ

๑) กลุ่มปัญหาการบริหารจัดการของรัฐ

กลุ่มปัญหาการบริหารจัดการของรัฐการบริหารจัดการทางทะเลของหน่วยงานรัฐยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดมาจากหลายสาเหตุทั้งการขาดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดงบประมาณ กฎหมายหลายฉบับยังมีความล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อน รวมไปถึงการขาดการตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดนโยบายของชาติที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญกับทะเลน้อย ซึ่งปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐนี้ยังส่งผลต่อกลุ่มปัญหาอื่นๆด้วย นอกจากนี้การขาดการให้ความสำคัญกับทะเลยังส่งผลให้เกิดการขาดการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางทะเลและทรัพยากรทางทะเลหลัก (Maritime Critical Infrastructure and Key Resources) อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ท่าเรือ และ

อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทะเล อาทิ การต่อเรือ การซ่อมเรือ การขนส่งทางทะเล ฯลฯ อีกด้วย
 ๒) กลุ่มปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จากการขาดประสิทธิภาพในการจัดการทางทะเลของภาครัฐ ประกอบกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและการควบคุม ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างรวดเร็ว ทะเลกลายเป็นพื้นที่รับภาระต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างรุนแรง อาทิ การก่อกมลพิษทางทะเล การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การทำประมงอย่างขาดความรับผิดชอบ การประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing - IUU) การขาดการควบคุมกิจการของภาคเอกชน ฯลฯ จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเลนั้น ยังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมด้วย เช่น ความขัดแย้งระหว่างธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ ธุรกิจเอกชนขนาดเล็ก และชุมชนท้องถิ่น ความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการประมง ทั้งยังบีบให้ผู้ประกอบการประมงออกไปแสวงหาผลประโยชน์ในเขตประมงของประเทศอื่น อันนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากการประมงอีกด้วย
 ๓) กลุ่มปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ

จากการที่ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิด ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทะเลทำให้ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีการกระทำผิดกฎหมายมาก และหลายประเด็นปัญหามีลักษณะข้ามชาติ เช่น การลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย สินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งอาวุธ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การก่อการร้าย โจรสลัด จากสภาพการณ์ของปัญหาจึงจำเป็นต้องเร่งด่วนที่ภาครัฐจะต้องปรับตัวเพื่อให้การควบคุมทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๓ การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตภาพการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพนอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่รอบคอบและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis โดยใช้กรอบแนวคิดของ McKinsey 7s ร่วมกับ PESTEL Analysis ที่มีผลกระทบต่อการณ์อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในนอกเขตอำนาจรัฐ โดยแบ่งเป็นสถานะแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ดังนี้

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายใน ด้วย McKinsey 7'S Framework

ประเด็นการวิเคราะห์	ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)
กลยุทธ์ Strategy	สถานะทางกฎหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคงทางทะเลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐ ซึ่งหน่วยงานและประชาชนต้องปฏิบัติตาม และแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ในระยะเวลา ๒๐ ปี	ระยะเวลาตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นเวลานานและเป็นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภายใต้เขตอำนาจรัฐเท่านั้น เมื่อมีการทำอนุสัญญา BBNJ ซึ่งเป็นการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ จึงทำให้แผนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ไม่มีประเด็นในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรภายนอกเขตอำนาจรัฐแต่อย่างใดซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญ
โครงสร้าง Structure	ประเทศไทยมีโครงสร้างของหน่วยงานในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลในการใช้ประโยชน์และคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพทางทะเล เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ต่างๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์ชาติบรรลุตามเป้าหมายภายใต้เขตอำนาจแห่งรัฐ	ในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทัพเรือซึ่งปัจจุบันหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจเพียงในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น จึงเป็นจุดอ่อนของโครงสร้างที่สำคัญ

ระบบ System	ประเทศไทยมีระบบและกลไกในการดำเนินการแผนยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลภายใต้เขตอำนาจแห่งรัฐ	ประเทศไทยไม่มีระบบและกลไกในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐ
รูปแบบ Style	ประเทศไทยมีรูปแบบในการดำเนินการแผนยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลภายใต้เขตอำนาจแห่งรัฐ	ประเทศไทยไม่มีรูปแบบในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐ
บุคคล Staff	ประเทศไทยมีบุคลากรที่มีองค์ความรู้ประสบการณ์ เกี่ยวกับการทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐ	บุคลากรมีองค์ความรู้ประสบการณ์ เกี่ยวกับการทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น
ทักษะ Skill	บุคลากรมีทักษะเฉพาะเกี่ยวกับการทำงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐ	บุคลากรไม่มีทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ
ค่านิยมร่วม Shared Value	การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลภายในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น	แนวคิด Common Heritage of Mankind

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกวิเคราะห์ด้วยตัวแบบ PESTEL Analysis ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มปัจจัย คือ การเมือง Political เศรษฐกิจ Economic สังคม Social เทคโนโลยี Technology และกฎหมาย

การเมือง Political	องค์การสหประชาชาติ ได้มีการจัดทำอนุสัญญาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพนอกเขตอำนาจรัฐตามแนวคิด Common Heritage of mankind ซึ่งทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกตอบรับแนวความคิดนี้ แต่แต่ละประเทศมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามแนวความคิดนี้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลซึ่งเป็นเรื่องใหม่ซึ่งแต่เดิมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลจะเป็นประเด็นความมั่นคงทางทะเลซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐตนเท่านั้น
เศรษฐกิจ Economic	ทะเลเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อผลประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ โอกาสทางธุรกิจ ของภาคีหุ้นส่วนทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลก ซึ่งแต่ละประเทศต่างแย่งชิงความได้เปรียบเสียเปรียบและในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความได้เปรียบในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้มากกว่า
สังคม Social	การตอบสนองต่อแนวคิด Common Heritage of Mankind เป็นเรื่องใหม่ที่สังคมโลกต่างให้การตอบสนองเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ทางทะเลซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของมวลมนุษยชาติ
เทคโนโลยี Technology	การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐต้องอาศัยเทคโนโลยีในการสำรวจทรัพยากรชีวภาพ
สิ่งแวดล้อม Environmental	การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสำคัญในการปกป้องอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของโลกโดยไม่คำนึงถึงเขตอำนาจรัฐแต่ทำเพราะเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องรักษาสิ่งแวดล้อมของโลก
กฎหมาย Law	การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นประเด็นที่มีความท้าทายเนื่องจากที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละรัฐจะบังคับใช้เหนือหลักดินแดนในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น แต่การลงนามในอนุสัญญา BBNJ เป็นการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่นอก

เขตอำนาจรัฐซึ่งเป็นประเด็นการบังคับใช้กฎหมายซึ่งไม่เคยมีมาก่อน

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) ยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ โดยการประเมินสภาวะแวดล้อม ภายในและภายนอกของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ ดำเนินงานของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจ รัฐ ได้แก่ โอกาส (Opportunities) ภัยคุกคาม (Threats) จุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) ใน การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการสัมภาษณ์เป็น กลุ่มหรือสนทนากลุ่ม (Focus group interview) กับบุคลากรของประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าว

ตารางที่ ๒ แสดง SWOT analysis แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑. ด้าน นโยบาย การเมืองและการบังคับใช้ กฎหมาย สถานะของยุทธศาสตร์ชาติเป็นกฎหมาย ที่มีผลผูกพันให้รัฐบาลและองค์กรภายใต้เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทย่อยภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ต้องดำเนินการตามเป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินการ ให้ บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ในระยะเวลา 20 ปี	๑. ด้านเศรษฐกิจ สังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มี ขอบเขตเป้าหมายที่กว้างและหลากหลาย แม้จะมีการ กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนภายใต้แผนแม่บทย่อย หากแต่การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้ หน่วยงานภาคีโดยเฉพาะภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศมาร่วมขับเคลื่อนยังมีการสร้าง การรับรู้และการมีส่วนร่วมต่อภาคีเครือข่ายดังกล่าว อย่างจำกัด
๒. ด้านการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางการ จัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานต้อง สอดคล้องกับเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี และเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอันเป็นแนวทาง	๒. ด้านเทคโนโลยี และการบังคับใช้กฎหมาย อนุสัญญา BBNJ ได้มีการเจรจา ทำข้อตกลงและยอมรับใน หลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความ

<p>ของสภาพัฒนเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดไว้</p>	<p>หลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันซึ่งประเด็นดังกล่าวยังคงไม่สามารถผนวกรวมในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และเป้าหมายภายใต้แผนแม่บทย่อย ด้วยเหตุว่าประเด็นในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้มากจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในอดีตกว่า ๑๐ ปีที่แล้วมาในขณะที่สถานการณ์ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งทางออกดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยการ Re SWOT ในแผนแม่บทย่อยและต้องทำ SWOT ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงกลาโหม กระทรวงพลังงาน กระทรวงการต่างประเทศ ภาคประชาสังคม</p>
	<p>๓. ด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรชายฝั่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดภาคเศรษฐกิจ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนวิทยาการต่างๆ ที่จะทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้นนั้นในแผนยุทธศาสตร์ชาติไม่ได้มีการกล่าวถึงการดำเนินงานนอกราชอาณาจักรซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>

การประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนการประเมินสถานะแวดล้อมภายใน และภายนอก ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบวิเคราะห์เพื่อหาค่าถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก และส่งให้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๗ ท่าน เพื่อให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรายประเด็น โดยกำหนดให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมทุกข้อมีค่าไม่เกิน ๑ ซึ่งสรุปค่า

นำหน้าของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายใน ตาม McKinsey 7'S Framework ดังตารางที่ ๒-๖ และสรุปค่า
นำหน้าของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอก ตาม PESTEL Analysis

การวิเคราะห์ห้องกรง์โดยการประเมินสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก ผู้ศึกษาได้ส่งแบบประเมิน
สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักบุคลากรคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จำนวน ๒๐ คน (สายวิชาการ ๑๐ คน และ สายปฏิบัติการ ๑๐ คน) เพื่อให้ประเมินประเด็นที่จะมีผลกระทบต่อ
การดำเนินงานของคณะฯ โดยให้เป็นลำดับคะแนน ประกอบด้วย

“๕” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ มากที่สุด

“๔” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ มาก

“๓” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ ปานกลาง

“๒” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ น้อย

“๑” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ น้อยที่สุด

ผลการประเมินสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก สามารถสรุป คะแนนเฉลี่ยได้ดังตารางที่ ๗
และ ๘ โดยกลุ่มตัวอย่างประเมินประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการดำเนินงานของคณะฯ
แบ่งเป็นปัจจัยเชิงบวก ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และโอกาส (Opportunities) ค่าคะแนนเฉลี่ยจะแสดง
เป็นจำนวนเต็มบวก (+) ส่วนปัจจัยเชิงลบ ได้แก่ จุดอ่อน (Weaknesses) และภัยคุกคาม (Threats) ค่า
คะแนนเฉลี่ยจะแสดงเป็นจำนวนเต็มลบ (-) จากการประเมินของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้พบว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +๔.๑๒ คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้
คะแนนรวมเฉลี่ย -๓.๑๙ คะแนน ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +๑.๐๔ ในขณะที่ปัจจัย
ภายนอกที่เป็นโอกาสได้คะแนนรวมเฉลี่ย +๔.๑๗ คะแนน และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย
-๓.๒๑ คะแนน สรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกเป็นโอกาส +๑.๐๖

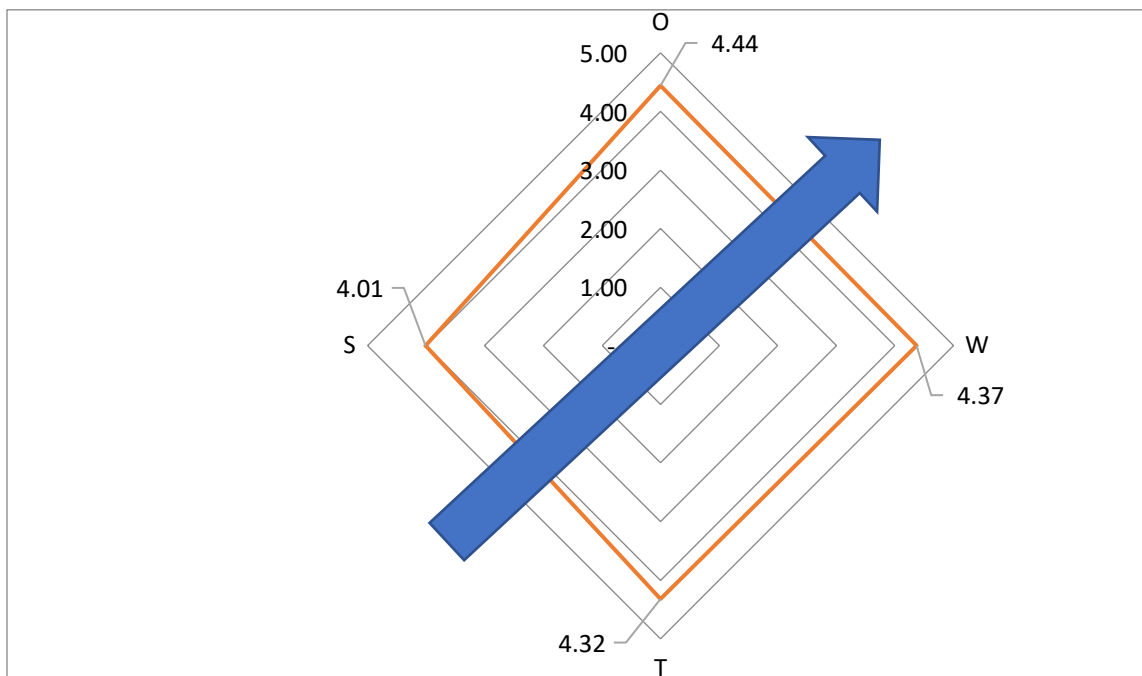
สรุปผลการวิเคราะห์สถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก
 ตารางที่ ๓ การสรุปผลการวิเคราะห์สถานภาพของสภาพแวดล้อมภายใน

รายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน	น้ำหนัก	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย x น้ำหนัก		สรุปผล (จุด แข็ง- จุดอ่อน)	
		จุด แข็ง	จุดอ่อน	จุด แข็ง	จุดอ่อน		
S๑: กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy)	๐.๑๔	๓.๘๖	๔.๔๘	๐.๕๔	๐.๖๓	- ๐.๐๙	
S๒ โครงสร้างองค์กร (Structure)	๐.๑๑	๔.๐๗	๔.๔๓	๐.๔๕	๐.๔๙	- ๐.๐๔	
S๓: ระบบในการดำเนินงานของ องค์กร (System)	๐.๑๖	๓.๘๖	๔.๒๑	๐.๖๒	๐.๖๗	-๐.๐๕	
S๔: บุคลากรในองค์กร (Staff)	๐.๑๕	๔.๔๓	๔.๓๘	๐.๖๖	๐.๖๖	๐.๐๐	
S๕: ความรู้ความสามารถของ บุคลากร (Skill)	๐.๑๖	๓.๘๖	๔.๒๑	๐.๖๒	๐.๖๗	-๐.๐๕	
S๖: แบบแผนหรือพฤติกรรมในการ บริหารของผู้บริหารระดับสูง (Style)	๐.๑๙	๔.๔๑	๔.๔๓	๐.๗๙	๐.๘๔	-๐.๐๕	
S๗: ค่านิยมร่วมกัน (Shared Value)	๐.๐๙	๓.๗๑	๔.๕๗	๐.๓๓	๐.๔๑	-๐.๐๘	
เฉลี่ยปัจจัยภายใน					+๔.๐๑	-๔.๓๗	
สรุปปัจจัยภายใน					-๐.๓๖		

๒.๓ การประเมินตำแหน่งยุทธศาสตร์

เมื่อนำเอาข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ได้ถ่วงน้ำหนักคะแนนแล้ว มาระบุตำแหน่งในกราฟเรดาร์ ที่สร้างระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สามารถระบุตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic position) ขององค์กร ได้ดังนี้

ภาพที่ ๑ การประเมินตำแหน่งยุทธศาสตร์

บทที่ ๓

แผนยุทธศาสตร์ชาติในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๓.๑ ชื่อแผน

แผนยุทธศาสตร์ชาติในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๓.๒ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END)

(๑) **วิสัยทัศน์** ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) **พันธกิจ** โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของ ประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ ส่วนรวม

(๓) ประเด็นยุทธศาสตร์/เป้าประสงค์และตัวชี้วัดเป้าประสงค์

โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- ๒) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้
- ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของ ทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้น การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- (๑) ความสุขของประชากรไทย
- (๒) ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
- (๓) ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
- (๔) บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ และ
- (๕) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยประเด็น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคงมีประเด็นที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทาง บกและทางทะเลซึ่งเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไข ปัญหาเดิม และป้องกัน ไม่ให้ปัญหาใหม่เกิดขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์	
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
๑. เพื่อให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. มีการกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐในแผนยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
<p>๑ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>๑ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างภาคีเครือข่าย ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศมาร่วมขับเคลื่อนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
<p>๑ เพื่อสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>๑ มีเครือข่ายทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>
<p>๒ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>๒ มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
<p>๑. กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>๑. มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความ</p>	

หลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด
๑. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๓.๓ แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)

ภาพที่ ๒ แผนที่ยุทธศาสตร์ชาติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๓.๔ แนวทางในการดำเนินการ (WAYS: การกำหนดกลยุทธ์)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์ (ตารางที่ ๕)

เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
๑ เพื่อให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ มีการกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐในแผนยุทธศาสตร์ชาติ	ผลักดันให้การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นวาระแห่งชาติโดยชี้ให้เห็นประเด็นเรื่องของผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล และแนวความคิด Common Heritage of mankind

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ (ตารางที่ ๖)

เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
๑ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทาง	๑. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ๒. การประชาสัมพันธ์แนวคิด Common Heritage of mankind ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมนอกเขตอำนาจรัฐซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ของโลกซึ่งเป็นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

		อย่างยั่งยืน
--	--	--------------

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างภาคีเครือข่าย ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศมาร่วมขับเคลื่อนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ (ตารางที่ ๗)

เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
๑. เพื่อสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. มีเครือข่ายทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. สร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน รวมถึงภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ
๒. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๒. มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๒. สร้างความร่วมมือในภูมิภาคโดยพิจารณาจากประเทศที่ลงนามในอนุสัญญา BBNJ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ (ตารางที่ ๘)

เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
๑. กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. พิจารณาแนวทางการร่างกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ (ตารางที่ ๑๐)

เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
๑. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. การพิจารณาองค์การที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ๒. การเตรียมความพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณ

เมื่อพิจารณาผลจากการทำ SWOT Analysis เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของประเทศไทยจากคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด สรุปได้ดังนี้

๑. จุดแข็ง (Strengths : S)

- ด้าน นโยบาย การเมืองและการบังคับใช้กฎหมาย สถานะของยุทธศาสตร์ชาติเป็นกฎหมายที่มีผลผูกพันให้รัฐบาลและองค์กรภายใต้เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ต้องดำเนินการตามเป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ภายในระยะเวลา ๒๐ ปี
- ด้านการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานต้องสอดคล้องกับเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี และเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอันเป็นแนวทางของสภาพัฒนเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดไว้

๒. จุดอ่อน (Weaknesses : W)

- ด้านเศรษฐกิจ สังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มีขอบเขตเป้าหมายที่กว้างและหลากหลาย แม้จะมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนภายใต้แผนแม่บทย่อย หากแต่การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้หน่วยงานภาคีโดยเฉพาะภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศ มาร่วมขับเคลื่อนยังมีการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมต่อภาคีเครือข่ายดังกล่าวอย่างจำกัด
- ด้านเทคโนโลยี และการบังคับใช้กฎหมาย อนุสัญญา BBNJ ได้มีการเจรจา ทำข้อตกลงและยอมรับในหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันซึ่งประเด็นดังกล่าวยังคงไม่สามารถผนวกรวมในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และเป้าหมายภายใต้แผนแม่บทย่อย ด้วยเหตุว่าประเด็นในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้มากจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในอดีตกว่า ๑๐ ปีที่แล้วมา ในขณะที่สถานการณ์ดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ที่เป็นปัจจุบันจึงไม่มีการกำหนดเรื่องของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐในแผนยุทธศาสตร์
- ด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล ที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดภาคเศรษฐกิจ ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนวิทยาการต่างๆ ที่จะทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้นที่ถูกกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาตินั้นมีเฉพาะการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทาง

ชีวภาพทางทะเลเฉพาะในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐไม่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติแต่อย่างใด

๓. โอกาส (Opportunities : O)

- การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นประเด็นใหม่ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญซึ่งก่อนหน้านี้การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรัฐจะใช้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นและรัฐทั่วโลกให้ความสำคัญจึงนำมาซึ่งการลงนามอนุสัญญา BBNJ ทำให้รัฐทุกรัฐตกอยู่ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน หากประเทศไทยเตรียมความพร้อมกำหนดยุทธศาสตร์ในประเด็นดังกล่าวได้ก่อนก็จะเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ
- แผนยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล

๔. อุปสรรค (Threats : T)

- อนุสัญญาการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อผลประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ โอกาสทางธุรกิจ ของภาคีหุ้นส่วนทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลก ขณะเดียวกันประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนและชุมชนในบริเวณใกล้เคียงรวมถึง ผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล ระบบนิเวศซึ่งการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยังขาดผู้รับผิดชอบเชิงยุทธศาสตร์
- การแย่งชิงความได้เปรียบของประเทศมหาอำนาจในการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

ตารางที่ ๑๑ การวิเคราะห์ TOWN MATRIX

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ปัจจัยภายนอก	<p>S๑ ด้าน นโยบาย การเมืองและการบังคับใช้กฎหมาย สถานะของยุทธศาสตร์ชาติเป็นกฎหมายที่มีผลผูกพันให้รัฐบาลและองค์กรภายใต้เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ต้องดำเนินการตามเป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ภายในระยะเวลา ๒๐ ปี</p> <p>S๒ ด้านการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานต้องสอดคล้องกับเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี และเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอันเป็นแนวทางของสภาพัฒนเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดไว้</p>	<p>W๒ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มีขอบเขตเป้าหมายที่กว้างและหลากหลาย แม้จะมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนภายใต้แผนแม่บทย่อย หากแต่การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้หน่วยงานภาคี โดยเฉพาะภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศมาร่วมขับเคลื่อน ยังมีการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมต่อภาคีเครือข่ายดังกล่าวอย่างจำกัด</p> <p>W๒ ด้านเทคโนโลยี และการบังคับใช้กฎหมาย อนุสัญญา BBNJ ได้มีการเจรจา ทำข้อตกลงและยอมรับในหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันซึ่งประเด็นดังกล่าวยังคงไม่สามารถผนวกรวมในเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และเป้าหมายภายใต้แผนแม่บทย่อย ด้วยเหตุว่าประเด็นในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้มากจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในอดีตกว่า ๑๐ ปีที่แล้วมา ในขณะที่สถานการณ์ดังกล่าวเป็นการ</p>

		วิเคราะห์ที่เป็นปัจจุบันจึงไม่มีการกำหนดเรื่องของการ
<p>โอกาส (Opportunities)</p> <p>O๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล</p> <p>O๒ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นประเด็นใหม่ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญซึ่งก่อนหน้านี้การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรัฐจะใช้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นและรัฐทั่วโลกให้ความสำคัญจึงนำมาซึ่งการลงนามอนุสัญญา BBNJ ทำให้รัฐทุกรัฐตกอยู่ภายใต้</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies)</p> <p>S๑+O๑ ปรับแผนยุทธศาสตร์ชาติโดยการกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies)</p> <p>W๑+O๒ ปรับปรุงระบบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>

<p>สถานการณ์เดียวกัน หากประเทศไทยเตรียมความพร้อมกำหนดยุทธศาสตร์ในประเด็นดังกล่าวได้ก่อนก็จะเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>		
<p>ภาวะคุกคาม (Threats) T๑ อนุสัญญาการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลนอกเขตอำนาจรัฐ เป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อผลประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ โอกาสทางธุรกิจ ของภาคีหุ้นส่วนทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก ขณะเดียวกันประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คน และชุมชนในบริเวณใกล้เคียง รวมถึง ผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลระบบนิเวศซึ่งการดำเนินงานในเชิงยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐</p>	<p>กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategies) S๑+T๑ รักษาผู้เรียนให้อยู่ในระบบการศึกษาและดึงผู้เรียนที่หลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา S๒+T๑ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนในการจัดการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ S๑+T๒ พิจารณาแนวทางการร่างกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ S๒+T๒ มีเครือข่ายทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจ</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategies) W๑+T๑ การพิจารณาองค์กรที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ W๒+T๒ การเตรียมความพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณ</p>

<p>ปี ยิงขาดผู้รับผิดชอบเชิง ยุทธศาสตร์</p> <p>T๒ การแย่งชิงความได้เปรียบ ของประเทศมหาอำนาจในการ กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพทางทะเล ในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ</p>	<p>รัฐ</p>	
--	------------	--

ตารางที่ ๑๑ แสดงประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย และกลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์			
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	กลยุทธ์
๑. เพื่อให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑. มีการกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐในแผนยุทธศาสตร์ชาติ	มีการกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ	ผลักดันให้การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นวาระแห่งชาติโดยชี้ให้เห็นประเด็นเรื่องของผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล และแนวความคิด Common Heritage of mankind
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสื่อสารเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ			
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	กลยุทธ์
๑ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล มีความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ	๑. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ๒. การประชาสัมพันธ์

		ทางทะเลในพื้นที่นอกเขต อำนาจรัฐ	แนวคิดCommon Heritage of mankind ซึ่งเป็นการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมนอกเขต อำนาจรัฐซึ่งเป็นแนวคิด ใหม่ของโลกซึ่งเป็นการ คุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างภาคีเครือข่าย ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศมาร่วม ขับเคลื่อนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ			
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	กลยุทธ์
๑ เพื่อสร้างเครือข่าย เกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลในพื้นที่นอกเขต อำนาจรัฐ	๑ มีเครือข่ายทำงาน ร่วมกันในการขับเคลื่อน การอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ มีเครือข่ายขับเคลื่อน การดำเนินการเกี่ยวกับ การอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ สร้างเครือข่ายภาครัฐ เอกชน รวมถึงภาค ประชาสังคมในการ ขับเคลื่อนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ
๒ เพื่อสร้างร่วมมือ ระหว่างประเทศเกี่ยวกับ การอนุรักษ์และใช้ ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๒ มีความร่วมมือระหว่าง ประเทศในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความ หลากหลายทางชีวภาพ ทางทะเลอย่างยั่งยืนใน พื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๒ มีความร่วมมือในระดับ ภูมิภาคอาเซียนในการ ดำเนินการเกี่ยวกับการ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทาง ชีวภาพทางทะเลในพื้นที่ นอกเขตอำนาจรัฐ	

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ			
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	กลยุทธ์
๑ กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐใช้บังคับ	๑ พิจารณาแนวทางการร่างกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ			
เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	กลยุทธ์
๑ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ	๑ มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐมีประสิทธิภาพ มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ	๑ การพิจารณาองค์การที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ ๒ การเตรียมความพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณ

บทที่ ๔

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำแผนฯ ไปใช้

การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นแนวความคิดเรื่อง Common Heritage of Mankind ที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐใดซึ่งเป็นประเด็นใหม่ที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ จึงนำมาซึ่งการรับรองตราสาร International Legally Binding Instrument under the United Nations Convention on the Law of the Sea on the Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity of Areas Beyond Nation Jurisdiction: BBNJ ซึ่งประเทศไทยได้รับรองตราสารดังกล่าวจึงมีพันธกรณีที่จะต้องอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในเขตอำนาจรัฐเท่านั้น การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ นอกจากนี้การบัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเป็นประเด็นใหม่ที่ผ่านมารัฐสามารถบัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเหนือดินแดนของรัฐเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้เตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามพันธกรณีอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐจึงควรกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นนโยบายในการดำเนินการต่อไปซึ่งรวมถึงการบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในแผนยุทธศาสตร์ชาติดังนี้

๑. ควรกำหนดประเด็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อเป็นกรอบนโยบายนำไปสู่มาตรการทางกฎหมาย และการปฏิบัติของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายต่อไป

๒. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล และความตระหนักรู้ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการทำ SWOT Analysis และ RE SWOT เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับ

ความสำคัญและประโยชน์ของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล

๓. สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลอย่างยั่งยืนในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๔. สร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคอาเซียนในการดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๕. บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐขึ้นใช้บังคับ โดยศึกษากฎหมายต่างประเทศเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐ

๖. มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลในพื้นที่นอกเขตอำนาจรัฐมีประสิทธิภาพ

๗. ควรมีการทบทวนแผนยุทธศาสตร์

บรรณานุกรม

สุมนธา พรหมบุญ. (๒๕๔๕). ความหลากหลายทางชีวภาพ. ใน วิสุทธิ์ ใบไม้. ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (BRT).

สุรศักดิ์ ใจกล้า. (๒๕๖๓). มาตรการทางกฎหมายในการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น. วิทยานิพนธ์ น.บ.(กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ (ฉบับย่อ)

สรุปสาระสำคัญแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี,แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๖๗). สืบค้นจาก www.nsc.go.th

กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,

เอกสารสรุป แผนแม่บทการบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ และ

แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๖๕). กฎหมายเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๖). การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบท

ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ประวัติย่อผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล ดร.พิชชา ใจสมคม

วัน/เดือน/ปีเกิด ๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๕

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๖๒ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (น.ด.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๕๒ นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.) สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๔๘ นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติตำแหน่งการทำงาน

ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๔	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๖	ทนายความ บริษัท สำนักงานกฎหมาย บางกอกสุพรีม จำกัด
พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๐	พนักงานประνομหนี่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ